הני מילי לחומרא אבל לקולא לא וליהמנה לדידה מדרב המנונא דאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת חזקה אין האשה מעיזה פניה בפני בעלה ה"מ היכא דליכא דקא מסייע לה אבל היכא דמסייע לה מעיזה ומעיזה: **מתני'** נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה אמר רבי יהודה אין שתי ידים זוכות כאחת אלא אביה מקבל את גיטה בלבד וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש: **גמ'** במאי קמיפלגי רבנן סברי ידא יתירתא זכי לה רחמנא ורבי יהודה סבר במקום אביה יד דילה לאו כלום היא: וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה: ת"ר קטנה היודעת לשמור את גיטה מתגרשת ושאינה יודעת לשמור את גיטה אינה מתגרשת ואיזו היא קטנה יודעת לשמור את גיטה כל שמשמרת גיטה ודבר אחר מאי קאמר א"ר יוחנן ה"ק כל שמשמרת דבר אחר מחמת גיטה מתקיף לה רב הונא בר מנוח הא שוטה בעלמא היא אלא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא כל שמבחנת בין גיטה לדבר אחר אמר רב יהודה אמר רבי אסי צרור וזורקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים חפץ ומחזירו לאחר שעה זוכה בין לעצמו ובין לאחרים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי דא ודא אחת היא מאי דא ודא אחת היא אמר רב חסדא אחד זה ואחד זה זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים מתיב רב חיננא וורדאן כיצד משתתפין במבוי מניח את החבית ואומר הרי זו לכל בני המבוי ומזכה להם ע"י בנו ובתו הגדולים וע"י עבדו ושפחתו העברים האי שפחה היכי דמי אי דאתיא שתי שערות מאי בעיא גביה אלא לאו דלא אתיא שתי שערות וקתני זוכה לאחרים שאני שיתופי מבואות דרבנן אמר רב חסדא אישתיק וורדאן מאי הוה ליה למימר כל דתקון רבנן כעין

כעין

לחומרא. כי הא דרבי יצחק: **מתני' היא ואביה.** או היא או אביה היא יש לה יד דהא גדולה היא ואביה נמי זכאי לקבלו ומ"מ יד דידה כדקיימא קיימא דהא גדולה היא ואם היתה יתומה היא מהוה את עצמה והיא מקבלת את גיטה והשתא נמי לא שנא: **גמ' יד דידה לאו כלום היא.** דלגמרי אוקמה רחמנא ברשותיה כל ימי נערות אלא א"כ ניסת: **אינה מתגרשת.** דכתיב ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת יצתה זו שמשלחה וחוזרת הכי דרשינן לה ביבמות בפרק חרש שנשא (דף קיג:) הלכך אפילו בקבלת אביה אינה מתגרשת: **כל שמשמרת דבר אחר מחמת גיטה.** שאם אבדה גיטה משמרת דבר אחר שאינו דומה לו וסבורה שהוא גיטה: **הא שוטה בעלמא היא.** ואין לך משלחת וחוזרת יותר ממנה דמדלא קתני שמשמרת שטר אחר מכלל דלאו שטר הוא אלא מידי דלא דמי ליה: **[צרור וזורקו].** קטן שנותנין לו צרור וזורקו וכשנותנין לו אגוז נוטלו: **זוכה לעצמו ואינו זוכה לאחרים.** אם זיכה אדם לחברו דבר ע"י אותו קטן שמסר בידו החפץ ואמר זכה בחפץ זה לפלוני לא זכה ואם בא הנותן לחזור חוזר: **חפץ ומחזירו לאחר שעה.** כשתובעין אותו ממנו: **זוכה אף לאחרים.** ומדרבנן: **דא ודא.** שתי תקנות אלו דינן שוה: **מאי אחת היא.** שניהם לזכות או שניהם שלא לזכות: **וורדאן.** מאנשי וורדינא מקום: **משתתפין במבוי.** להיות כל החצרות מוליכין לתוכו ויטלטלו בכולן: **את החבית.** שהיין בתוכה לשיתוף דסתם שיתוף ביין: **מאי בעיא גביה.** הרי היא יוצאת בסימנין: **שיתופי מבואות דרבנן.** דמדאורייתא אין אסור להכניס ולהוציא אלא מרשות היחיד לרשות הרבים: **אשתיק וורדאן.** כלומר שלא השיב תשובה על תירוץ זה:

מערימין

הני מילי לחומרא אבל לקולא לא. ואפי' לרב ששת דאמר בפרק בכל מערבין (עירובין דף לג.) דבשל תורה נמי חזקה שליח עושה שליחותו הני מילי במקום שאם לא יעשה שליחותו יבא המשלח לידי עבירה אם יסמוך על השליח אבל כאן אם לא יתן גט או לא יקדש שלא יבא המשלח לידי עבירה בשביל כך מודה רב ששת דאין חזקה שליח עושה שליחותו לקולא ושם הארכתי: **נערה המאורסה היא ואביה כו'.** פירש בקונטרס דוקא נערה אבל קטנה דוקא אביה ולא היא אם יש לה אב והא דאמר בגמרא רבנן סברי יד יתירא זכי לה רחמנא היינו יד עצמה שניתוסף לה כשהיא נערה דכשהיתה קטנה לא היה לה יד כי אם יד אב ושוב הגיה רש"י בפ"ב דקידושין (דף מג:) דה"ה קטנה והא דנקט נערה להודיעך כח דרבי יהודה וכן עיקר והביא ראיה רבינו יצחק ב"ר מאיר דבפרק שני דקדושין (דף מד:) פריך לרב נחמן דאמר אין נערה עושה שליח לקבל גיטה מיד בעלה מהא דתנן קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה הא נערה הרי זה גט ומשני כשאין לה אב אבל מעיקרא סלקא דעתין דאיירי כשיש לה אב ואפילו הכי קתני עד שיגיע גט לידה ש"מ דאף אם יש לה אב אם הגיע גט לידה מגורשת והא דאמרי' בגמרא יד יתירא זכי לה רחמנא היינו יד האב דיד עצמה עיקר שיש לה בבגרות ולא ניתן לה יד האב לבטל כח ידה ור' יהודה סבר דבטל כח ידה וניתן לה יד האב: **וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה כו'.** פי' בקונטרס אפילו על ידי אביה דהא שוטה היא וא"ר (א) יצחק ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת וכן בפרק חרש (יבמות דף קיג:) ור"ת מפרש דעל ידי אביה מתגרשת אע"ג שאינה יודעת לשמור את גיטה והורה כן הלכה למעשה דהא לר' ינאי דדריש התם מונחת בידה מי שיש לה יד לגרש את עצמה יצתה זו כו' לפי אותו טעם מגורשת על ידי אביה דהא אפילו פיקחת אביה מקבל את גיטה ותנא דבי ר' ישמעאל דמפיק מושלחה לא פליג עליה אלא בהא דמפיק מקרא אחרינא אבל משמע דליכא בינייהו מידי וטעמא כיון שיש לה אב הוא שומרה מלחזור ועוד דבירושלמי בהדיא קורא אותה שיש לה אב יכולה לשמור את גיטה א"כ מתגרשת על ידי אביה לכולי עלמא דהא לא מצרכי הכא אלא שתהא יכולה לשמור את גיטה וכן נראה דאי כשאינה יכולה לשמור את גיטה אינה מתגרשת אפי' ע"י אביה א"כ לענין קדושין נמי לא תתקדש דויצאה והיתה כתיב דאיתקש הויה ליציאה ולפי זה לא מיתוקמא הך סיפא דכל שאינה יודעת כו' ביש לה אב כר"י אלא כרבנן דלר"י מאי איריא אינה יודעת לשמור את גיטה דאינה מתגרשת על ידי עצמה אפילו יודעת לשמור אינה מתגרשת על ידי עצמה אבל כשאין לה אב מיתוקמא שפיר כרבי יהודה (ח): **כל** שמבחנת בין גיטה לדבר אחר. היינו כפעוטות ופעוטות היינו כבר (ט) שית וכבר עשר כל חד לפום חורפיה כדאמרי' לקמן וכנגדן בקטנה מתגרשת והשתא אי שיעורא דרב יהודה דאמר חפץ ומחזירו לאחר שעה קודם לשיעורא דפעוטות היה סברת רב יהודה אפכא דלרב חסדא לגמרי מדרב יהודה זוכה לאחרים קודם שיהא מקחו מקח וממכרו ממכר ולרב חסדא הוה אפכא דפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר ואין זוכים לאחרים עד שיביאו שתי שערות לרב חסדא מדפריך עליה משפחה שלא הביאה שתי שערות: **אלא** לאו דלא אתיא שתי שערות. וא"ת מאי שנא שפחה מבנו ובתו הקטנים דאין מזכה על ידם ואור"ת דלרבי יוחנן דאמר בפ"ק דב"מ (דף יב:) גבי מציאה לא גדול גדול ממש [כו'] אלא גדול הסמוך על שלחנו של אביו הוא קטן הוא הדין כאן אבל שפחה בשכר טורחה אוכלת ולשמואל דאמר התם קטן קטן ממש ומפרש טעמא התם בשעה שהוא מוצאה מריצה אצל אביו צריך לומר דמהאי טעמא לכל דבר ידו כיד אביו ועל חנם דחק לומר ר"ת דשפחה אוכלת בשכרה דנראה דלא חשבינן יתום ידו כיד בעל הבית בשביל שהוא סמוך על שלחנו אלא דוקא בנו דכל הסמוכין על שלחן בעל הבית אין מציאתם שלו ובתו נראה דאפי' אין סמוכה על שלחן אביה מציאתה שלו משום איבה דלמא מסר לה למנוול ומוכה שחין כדאיתא בפ' נערה (כתובות דף מז.) דטעמא משום איבה שייך אפי' אינה סמוכה על שלחנו ואף בנערה עד שתיבגר וצריך ליזהר שלא לזכות ערוב ע"י בנו אפי' גדול אם סמוך על שולחנו דקיי"ל כר' יוחנן לגבי שמואל דלאו גדול גדול ממש ואין לתמוה דהכא אמר שפחה שהיא קטנה זוכה בעירוב ובפ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מט:) אמרי' לשמואל דאמר עירוב משום קנין קטן לא דהתם דאית ליה בית לקטן קאמר: **שאני** שתופי מבואות דרבנן. משמע דרב יהודה ורב חסדא פליגי אי זוכה לאחרים מדאורייתא או לא ואע"ג דמציאת חרש שוטה וקטן לא הוי גזל אפילו לרבי יוסי אלא מדבריהם הכא לדעת אחרת מקנה אותם שאני וא"ת והא זכיה היא מטעם שליחות ואין שליחות לקטן מאתם גם אתם (קידושין מא:) וי"ל דאין למעט קטן משליחות מקרא דתרומה אלא במילתא דליתיה בתרומה דנפשיה אבל בזכיה כמו שזוכה לעצמו זוכה נמי לאחרים וא"ת תקשי ליה לרב יהודה הא דאמרי' בריש האיש מקדש (שם דף מב.) איש זוכה ואין קטן זוכה וי"ל דהתם לא מיירי בדעת אחרת מקנה אותו אלא לאשמועינן דפסח שלו אינו יכול להמנות אחרים עליו דסלקא דעתין שיוכל להמנות משום דשה לבית אבות דאורייתא והוי לענין פסח כמו גדול אי נמי היא גופה קמ"ל דשה לבית אבות לאו דאורייתא ואין לו כח לזכות בו לא לאחרים ולא לעצמו:

עין משפט נר מצוה

- **כד** א מיי' פ"ד מהל' תרומות הל' יו:
- **כה** ב מיי' פ"ב מהל' גירושין הל"ב ד ופ"ד מהל' אישות הל"ג [ופט"ו שם הכ"ו] סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' יז סעי' כ:
- **כו** ג מיי' פ"ב מהל' גירושין הל"א סמג שם טוש"ע שם וסי' קמא סעי' ט וסי' קנב סעי' ב:
- **כז** ד מיי' פ"ב מהל' גירושין הל"ח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' ב:
- **כח** ה ו מיי' שם הל"ע טוש"ע שם סעי' ו:
- **כט** ז מיי' פ"ד מהל' זכייה ומתנה הל"ג סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמג סעי' טו:
- **ל** ח מיי' פ"א מהל' עירובין הל"ז סמג עשין מד"ס א טוש"ע או"ח סי' שסו סעי' ט:
- **לא** ט מיי' שם הל"כ טוש"ע שם סעי' י:

תוספות רי"ד

השמד שאני אבל שלא בשעת השמד לא היה צריך לשנות אלא שנים שיאמרו בפנינו קבל וכיון דקי"ל דהלכה כר' אלעזר אין הלכה כרב חסדא שגם רב חסדא לא אמר אלא אליבא דר' מאיר דאמר עדי חתימה כרתי ולא בעי עדי מסירה. ומהכא מוכח דבעי ר' אלעזר עידי מסירה אע"ג דאיכא עידי חתימה: איתמר בעל אומר לגירושין ושליח אומר לגירושין. פי' שליח להולכה הוא והיא אומרת נתן לי ואבד ממני א"ר יוחנן הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים ואינה מגורשת ואמאי וניהמניה לשליח פי' דשליח להולכה נאמן ואינו צריך עידי מסירה כ"א האשה ושליח לקבלה מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דשליח דליהימניה וליהמניה לבעל דאמר ר' חייא בר אבין א"ר יוחנן בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן מי קאמר גירשתי פי' אילו הוה אמר נתתי גט לאשתי הוה נאמן דמה לו לשקר הרי בידו לגרשה אלא הוא אומר שנתנו לשליח להולכה ולא ידענו אם נתנו השליח לאשה ונימא חזקה שליח עושה שליחותו דאמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם ומת שלוחו אסור בכל הנשים שבעולם חזקה שליח עושה שליחותו הני מילי לחומרא אבל לקולא לא וליהמנה לדידה מדרב המנונא דאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היכא דליכא איניש אחרינא דמסייע לה אבל הכא דאיכא איניש אחרינא דמסייע לה מעיזה ומעיזה עיין מילתיה דרב המנונא בפ' האשה שנתאלמנה ולקמן בסוף פ' המגרש כתב רי"ד ז"ל וכיון דאמרי' חזקה שליח עושה שליחותו לחומרא אי בעלה כהן היא איתסרא עליה. לעלמא לא שרייה עד דיהיב לה גיטא אחרינא ואי מיית ועדיין לא יהיב גיטא אחרינא אסירא לכהן ואי אית לה יבם חולצת ולא מתייבמת עיין פתרון משנה זו בפ' האיש מקדש: מתני' נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה ר' יהודה אומר אין שתי ידים זוכות כא' אלא אביה מקבל גיטה בלבד וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש פי' נערה תקרא מבת י"ב שנה ויום אחד אם הביאה שתי שערות אבל קודם י"ב שנה ויום אחד אין חשובין סימנין אלא כשומא בעלמא וקטנה היא ואם לא הביאה שתי שערות אע"פ שיש לה י"ב שנים קטנה היא עד שתביא שתי שערות בתרתי בעי' לשוייה נערה שנים וסימנין ולאחר שבאה לכלל שנים והביאה שתי שערות אזי היא נערה וממתנת ו' חדשים והיא בוגרת שאין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד ודוקא נקט נערה ולא קטנה ולא בוגרת שאם היא נערה שהיא אשה גדולה ויש לה דעת שאפילו אם לא היה אב היתה היא מקדשת עצמה קדושי תורה או היא רשאית לקבל גיטה אע"פ שיש לה אב אבל קטנה אינה רשאית היא לקבל גיטה במקום אביה דאע"ג דלא בעי' דעת אשה בגט וקטנה נמי ראויה לקבל גיטה כדאמרי' לקמן דוקא אם

תוספות רי"ד (המשך)

אין לה אב כגון שמת אביה לאחר שקדשה שאע"פ שהיו קדושיה קדושין גמורים מן התורה היא מקבלת גיטה אע"פ שהיא קטנה אם יודעת להבחין בין אגוז לצרור כדאמרי' לקמן שתהא ידה חשובה יד אבל אם אביה קיים אביה מקבל גיטה ולא היא שאין כח לקטנה לקבל גיטה במקום אביה כ"א הנערה שהיא בת דעת ואם היתה בוגרת כבר יצאה מרשות אב והיא מקבלת גיטה ולא אביה ולהכי תני נערה למעוטי בוגרת וקטנה ר' יהודה אומר וכו' במאי קמיפלגי רבנן סברי יד יתירא זכי לה רחמנא ור' יהודה סבר במקום אביה יד דידה ולא כלום היא. פי' מאי דילפי' מבנעוריה בית אביה שהנערה היא ברשות אביה עד שתנשא לא למעשי יד דידה אלא ריבה לה הכתוב גם יד האב וידה כדקיימא קיימא ור' יהודה סבר רחמנא אוקמה לנערה ברשות האב למימרא דידה במקום אביה ולא כלום הוא וקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים: וכל שאינה יכולה לשמור גיטה אינה יכולה להתגרש פי' לאו ארישא קיימא דיש לה אב אלא מילתא באנפה נפשה היא שאע"פ שאין לה אב אם אינה יודעת לשמור גיטה אינה יכולה להתגרש דאע"ג דלא בעי' דעת אשה בגט יד מיהא בעי' ואם אינה יודעת לשמור את גיטה לא חשיבה ידה יד אבל משעה שהיא יודעת לשמור את גיטה שתהא ידה חשובה יד היא מתגרשת בקבלתה אם אין לה אב ואע"פ שקבל אביה קדושיה

מסורת הש"ס

א) כתובות כב: יבמות קטו נדרים נא. לקמן פט., ב) קדושין מג., ג) [תוספתא פ"ד ע"ש], ד) עירובין עג: פט: נדרים פח:, ה) ב"מ יב., ו) [פסחים לב: וש"נ], ז) [דברים כד], ח) [וע"ע תוס' יבמות קיג: ד"ה יצאה ותוס' קדושין מג: ד"ה וכל שאינה], ט) פי' מבר שית עד בר עשר,

גליון הש"ס

גמ' כל דתקון רבנן. פסחים דף לט: ודף קטז: ויומא דף לא. ע"ז דף לד. בכורות דף נד.: **רש"י** ד"ה היא ואביה וכו' היא מהוה את עצמה. לא זכיתי להבין מה דנקט רש"י היא מהוה עצמה דמאי ליכא ראיה כ"כ להלכה ד"ל דהתם כיון דהקדושין היו בקטנות מהוה ג"כ הגירושין בקטנות וכדאמרי' גבי חרש כנס שכנס ברמיזה. והא באמת גם בקדשה אביה ונתייתמה מקבלת גיטה א"כ למאי נקט רש"י שפת יתר היא מהוה עצמה. וה' יאיר עיני: **תד"ה** נערה המאורסה כו' דה"ה קטנה. ע' לקמן ד' פה ע"א תד"ה מתוה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכל שאינה וכו' וא"ר יצחק צ"ל ישמעאל:

מוסף רש"י

נערה המאורסה. הוא הדין לקטנה, והאי דפליגי בנערה להודיע כחו דר' יהודה (קדושין מג.). **היא ואביה מקבלין את גיטה.** או היא או אביה, היא שהרי גדולה היא ויש לה יד ואמרה תורה ונתן בידה ואביה שהתורה זיכתה לו לקבל קידושיה ואיתקש יציאה להוייה, (ודוקא נערה אבל קטנה אביה ולא היא) ודוקא מן האירוסין אבל מן הנשואין היא ולא אביה, דמשנישאת אין לאביה רשות בה (שם). **אין שתי ידים זוכות כאחת.** בגוף אחד (שם). **וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש.** אפילו על ידי אביה, דהא שוטה היא, וא"ר יצחק ושלחה מביתו, מי שמשלחה ואינה חוזרת, יצתה זו שמשלחה וחוזרת, במסכת יבמות (קיג:) פרק חרש שנשא (קדושין שם). **מניח את החבית.** משלו אם ירצה (עירובין עט:). **ומזכה להם על ידי בנו ובתו.** ואומר להן קבלו חבית זו וזכו בה לשם כל בני מבוי (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones